

Silvio Berlusconi, a la dreta, amb el seu ministre d'Afers Exteriors, Gianfranco Fini, líder, per la seva banda, de la dretana Aliança Nacional.

programa. També la cultura: "Hem confós durant massa temps cultura amb entreteniment", i cal que tornem a situar Itàlia com a "capital cultural". Prodi ha entusiasmat joves i famílies amb les seves promeses per millorar la qualitat de vida: "Cada família gaudirà de 200 euros al mes per als fills de zero fins als divuit anys". "Crearem 3.000 llars d'infants per a un total de 100.000 infants en cinc anys" o "garantirem els drets de les parelles de fet" han estat eslògans d'aquesta campanya. Romano Prodi i el seu govern volen augmentar la competència per poder arribar a reduir el preu de les factures que estan buidant la butxaca dels italians, i proposen "lloguers subvencionats" per a joves i "reducció a les llistes d'espera de la sanitat" per a tothom.

Reaccions amb cautela. Les primeres reaccions internacionals a aquest desconcert de xifres i de guanyadors han estat cautes. Inicialment, en no saber-se del cert que realment Prodi havia guanyat, les reaccions van ser contingudes. Mentre la premsa internacional feia referència a un possible estat de descoordinació i paràlisi, els líders socialistes europeus es van mostrar més optimistes, però també prudents. El president de la Comissió Europea, José Manuel Durão Barroso va ser un dels primers a felicitar Romano Prodi i a dir-li que tot i que la Unió Europea no difondria cap reacció oficial fins que els resultats fossin "definitius", va afir-

Prodi va anunciar que una de les primeres mesures del seu govern serà retirar les tropes italianes destinades a l'Iraq

mar que personalment creia que la victòria del centreesquerra és "bona per a Europa".

Nestor Kirchner, president argentí, creu que Itàlia i l'Argentina viuran "un nou impuls en les relacions entre dos països units per lligams històrics i de sang". De fet, el vot dels italians a l'exterior, i concretament dels argentins, ha estat determinant per donar la victòria a Romano Prodi. José Blanco, secretari d'Organització del PSOE, també es va mostrar satisfet pel triomf de Romano Prodi, que serà, segons ell, també "un èxit d'Europa".

Com ja estava previst, el 18 de maig el president de la República Carlo Azeglio Ciampi deixarà el càrrec i potser el nou cap d'estat serà qui nomeni Prodi com a primer ministre i li demani de formar el nou govern.

Miriam Díez Bosch
Roma

El 7 d'abril va ser un dia normal a les ciutats i pobles de l'antic protectorat espanyol del nord del Marroc. De Larraix a Nador, els habitants seguien la rutina de qualsevol divendres: a mig matí les activitats es van aturar per poder assistir a les oracions a les mesquites i, després, la gent va aprofitar la tarda per fer les visites familiars o per anar als cafès amb els amics.

Les autoritats locals marroquines, tant les civils com les militars, tampoc no van celebrar la sortida dels espanyols i la fi del protectorat, ara fa cinquanta anys. La sensació general és que, a pesar que del 1912 al 1927, l'anomenat període bèl·lic, la resistència dels rifenys, liderats per Abd el-Krim al-Jattabi, va ser ferotge, avui dia només existeix la nostàlgia d'una època en què els ciutadans del nord decidien i exigien millores a l'administració central. "D'ençà que morí Abd el-Krim això és un desastre", sentència l'historiador Mohamed Azuz Hakim. "El Govern mostra una deixadesa absoluta; les idees dels que ens governen es centralitzen a Rabat. Portem cinquanta anys abandonats i la regió viu en un estat de marginació total", afegeix aquest historiador, resident a Tetuan.

El pessimisme de Hakim es reproduïx a les places, avingudes, cafès i en multitud d'establiments que mantenen noms espanyols. L'arribada al tron del monarca actual, Mohamed VI, ara fa set anys, va fer retornar l'esperança als rifenys, que, a pesar de la lentitud de les millores, s'esforcen per no deixar-se descoratjar pels escassos resultats. De fet, els gestos del sobirà alauita cap a la població, que poc després d'arribar al tron va visitar la regió i va establir la seva residència d'estiu entre Tànger i Tetuan, animen els rifenys a mantenir l'anhel que algun dia seran tractats de la mateixa manera que l'administració tracta Rabat o Casablanca. Potser la construcció del port internacional de Tànger, que pretén competir amb Algesires, i l'autopista que uneix les ciutats més importants de la costa mediterrània són arguments en què es basa el règim alauita per assegurar que el canvi ja està engegat.

Però els rifenys tenen un caràcter fort i desconfiat. Són conscients que Mohamed VI no és l'antic monarca, Hassan II, que durant els seus més de quaranta anys de regnat no va visitar mai la regió. Va deixar que el nord caigués en el ma-

Ara fa cinquanta anys va finir el protectorat que Espanya va exercir al Marroc. La població del Rif recorda aquesta etapa colonial amb una certa nostàlgia, sobretot perquè la més recent arribada del rei Mohamed VI al poder no ha satisfet les esperances de sortir del subdesenvolupament en què es troba la regió.

Als barris de Tetuan encara recorden l'època del protectorat (a dalt, a l'esquerra). De fet, el castellà continua present als seus carrers.

El Rif no oblida la petja del colonialisme

jor dels subdesenvolupaments, i mai no hi va invertir res, ni hi va haver el més mínim interès per fer que els ciutadans mantinguessin els avenços adquirits durant el colonialisme. "Durant el protectorat, Tetuan era la segona ciutat industrial del país, després de Casablanca, i, com fins i tot els francesos van haver de reconèixer, la primera des del punt de vista cultural. A més, l'analfabetisme era pràcticament inexistent", afegix Hakim. En l'actualitat, a escala nacional, el 36,7% dels homes i el 61,7% de les dones són analfabets. Hakim, a més, considera que el sentiment identitari

dels rifenys i el seu avançat desenvolupament a mitjan segle passat van ser el motiu que va sentenciar la regió a caure en l'oblit del poder central de Rabat.

El castellà continua present. Un passeig pels carrers de Larraix, Tetuan o Al-Hoceima permet comprovar que, a pesar que el record de l'ocupació espanyola perdura, també és patent l'abandó i l'escassa atenció que els successius governs espanyols han dedicat a les excolònies. Col·legis i instituts espanyols, amb un ensenyament similar al que estableix el Ministeri d'Educació a Espa-

nya, són, juntament amb l'Institut Cervantes, la via oficial per la qual el castellà es manté entre la població. De totes maneres, els marroquins del nord aprenen cada vegada menys el castellà a través de converses privades, ja que, a pesar de les dècades de protectorat, la influència del francès és notòria, sobretot gràcies a la minuciosa política d'assentament postcolonial que practica França, que, tot i els anys transcorreguts d'ençà que va finir el seu protectorat, dona resultats excel·lents. A més, Espanya no ha sabut aprofitar factors socials tan impactants com la recepció de les televisions espanyoles en el nord del país, ni l'afició dels ciutadans pels principals equips espanyols de futbol, que són seguits amb el mateix fervor i entusiasme que en les seves ciutats nadiues.

Món Marroc

La nostàlgia que es respira cinquanta anys després que els espanyols abandonessin el territori es barreja ara amb velles exigències a les quals Espanya encara no ha respost. L'Associació de Victimes de les Armes Tòxiques del Rif, així com Said al-Jatabi, fill del mític líder dels independentistes rifenys, que es va exiliar voluntàriament a Egipte, denuncien la utilització de gasos tòxics per sufocar la resistència durant els quinze anys d'enfrontaments. Els bombardeigs de pobles, afegits a la crema d'habitatges i de camps de conreu, van provocar nombroses víctimes entre la població civil, un fet que els descendents dels qui van lluitar contra l'exèrcit espanyol encara recorden. Tots esperen que algun dia aquest episodi de la història comuna sigui revisat i es reconeguin definitivament les responsabilitats que calguin i que, a més, tal com ha succeït en altres comunitats, es demani perdó.

Alguns historiadors espanyols, com Juan Pando, María Rosa de Madariaga, Ángel Viñas o Carlos Lázaro, o el francès Jean Marc Dalaunay, han confirmat la utilització d'armes químiques per l'exèrcit espanyol a la regió i han avalat les tesis de les associacions locals. En les anàlisis fetes sobre la qüestió per Eloy Martín Corrales, aquest investigador es pregunta pels aspectes positius de la tasca "civilitzadora" d'Espanya al Marroc. La seva resposta és que han estat "modestos i escassos". Martín Corrales esmenta l'actuació en l'àmbit sanitari, la vertebració del territori gràcies a la construcció dels ports de Larraix i Al-Hoceima, l'aeroport Sania Ramel de Tetuan, així com la construcció d'uns 200 quilòmetres de vies fèrries, a més de carreteres i pistes, amb la finalitat de controlar el país, més que no afavorir el desplaçament dels ciutadans.

Els beneficis del protectorat. Martín Corrales, a més, explica que el Marroc rural es va beneficiar del protectorat perquè la tradicional organització tribal, que es mantenia en el moment de la independència el 1956, va aconseguir integrar-se en l'economia de mercat gràcies a la creació d'empreses que va estimular el protectorat. Així, més de cinquanta empreses es van instal·lar a la regió, de les quals una dotzena es van dedicar al comerç. Aquestes empreses subministraven els

productes bàsics, com calçat, vestuari i alimentació, a l'exèrcit colonial i també a la població civil assentada al Rif. De fet, el pas de l'economia de subsistència a l'economia de mercat, juntament amb el desplaçament de la població cap a la zona occidental del protectorat, amb el consegüent creixement de ciutats com Larraix o Tetuan, i el desenvolupament de poblacions com Xauen, El-Ksar-el-Kébir, Al-Hoceima, Nador o Azilal, van permetre a la resistència marroquina, dirigida per polítics i intel·lectuals, rebel·lar-se contra els colons espanyols. "La burgesia, amb el seu doble component reformista i innovador, el proletariat emergent, els camperols i, finalment, els integrants del govern jafifià, representants del Makhzen, la força alliberada per la unió nacional, van aconseguir fer fora del Marroc la potència colonial."

De fet, s'ha de tenir en compte que el colonialisme espanyol al nord de l'Àfrica és conseqüència de la pèrdua de les colònies de Cuba, Puerto Rico i Filipines el 1898, un colonialisme, però, que va provocar un enfrontament acarnissat entre la resistència rifenya i l'exèrcit espanyol, el moment culminant del qual es va registrar amb el desastre de la batalla d'Annual el 1921, on van morir gairebé 20.000 soldats espanyols. Hi ha, doncs, una relació directa en l'evolució d'Espanya i el Marroc fins a la fi de la dictadura franquista el 1975.

Tal com va ocórrer amb altres excolònies, com el Sàhara Occidental, l'escassa modernització del protectorat del nord del Marroc va sentenciar la regió a un futur subdesenvolupament. El règim autoritari alauita va sotmetre l'àrea a una espècie de càstig, i, com a resultat, cinquanta anys després de la sortida dels espanyols continua havent-hi punts importants de tensió. La diversitat cultural, i sobretot la defensa de la llengua amaziga, ha donat motiu en els darrers mesos per a greus enfrontaments que les forces de seguretat marroquines han reduït amb la repressió més dura.

A partir d'ara, el nou repte a la regió és, sense cap mena de dubte, com avançar en la regionalització i permetre als rifenys optar a una autonomia que els permeti defensar la seva idiosincràsia.

*Carla Fibla
Rabat*

El terratrèmol indigenista que amenaça de remoure tota l'Amèrica del Sud ha tingut recentment una rèplica important, una sacsejada que va tenir l'epicentre al Perú. La primera volta de les eleccions presidencials, celebrades el passat 9 d'abril, van donar com a guanyador el líder del Partit Nacionalista Peruà (PNP), Ollanta Humala, que, per tant, té assegurat el pas a la segona volta. Tot i que s'espera que els resultats definitius no arribin fins d'aquí a uns dies, en el moment de tancar la redacció, amb el 87% de l'escrutini, la Unió pel Perú (UPP), sigles sota les quals es presenta Humala, havia obtingut el 30,9% dels vots, seguit d'Alan García (APRA), amb el 24,5%, i de Lourdes Flores (Unitat Nacional), amb el 23,3%. Per tant, per a la segona volta, que se celebrarà a final de maig o principi de juny, encara no està decidit qui s'enfrontarà amb Humala en la lluita per decidir qui presidirà el Perú en els propers anys.

El pas d'Humala a la segona volta, de fet, va respondre als últims sondeigs portats a terme abans de les eleccions. La clau d'aquesta victòria, segons Pedro Miqueas, secretari general del comitè de suport internacional del PNP a Catalunya, va ser que Humala "va saber ser conscient de les necessitats del poble i va sintonitzar amb la seva voluntat, manifestant en tot moment allò que el poble creu que cal fer per millorar". Segons Miqueas, el resultat de la primera volta de les eleccions peruanes és un fort revés a la classe política peruana tradicional, "que durant anys no ha aconseguit resoldre els problemes del Perú, com la desigualtat i la pobresa".

Al seu torn, el representant a Catalunya d'Unitat Nacional, Jaime Toledo, fa una anàlisi crítica dels resultats electorals que, inicialment, situen Lourdes Flores, líder d'aquesta formació, en un tercer lloc, per tant, fora de la disputa presidencial per a la segona volta. "Els resultats electorals deriven de la guerra bruta que altres partits, sobretot l'APRA d'Alan García, han entaulat contra Flores. Aquest partit va incomplir el pacte ètic i va engegar una campanya propagandística, amb una gran engaxada de cartells pertot arreu, on presentava Flores com la candidata de la dreta i dels rics, cosa que no és certa", explica Toledo. El representant de Lourdes